

Tobias Guttmann & Ingólfur Vilhjalmsson

Dualism

Iceland Music Information Centre/
www.smekkleysa.net

Den österrikiske slagverkaren Tobias Guttmann och den isländske klarinettisten Ingólfur Vilhjalmsson träffades för första gången i Amsterdam för sex år sedan. De fattade omedelbart tycke för varandras musikaliska röster och bestämde sig för att spela in ett antal stycken av huvudsakligen yngre isländska kompositörer, alla skrivna för den litet ovanliga sättningen slagverk (huvudsakligen marimba) och basklarinett.

Resultatet finns nu utgivet på skivan *Dualism*, som rymmer kompositioner av Áskell Másson, Áki Ásgeirsson, Gunnar Andreas Kristinsson, Kolbeinn Einarsson, Atli Ingólfsson samt finländaren Antti Auvinen. Här handlar det om sex relativt korta och pregnant stycken, de flesta av dem runt sju minuter. Lyssnar man på skivan i ett svep tenderar allt att flyta ihop till ett enda stycke. Det finns en märklig homogenitet i styckena utan att de för den skull låter särskilt lika. Snarare är det begränsningen av instrumenten till blott marimba och basklarinett som tvingar fram en syntes. Kompositörerna målar alltså med samma färger, men signaturerna är olika. Lyssnar man istället på styckena var för sig med längre mellanrum framgår tydligare de olika sätten att närma sig instrumenten. Det finns naturligtvis intryck av den europeiska samtidsmusiken men likväl något som jag inbillar mig är en isländsk eller nordisk klangkontur.

Skivan har två kompositioner som jag fattar omedelbart tycke för: Atli Ingólfssons *Opna* och Áki Ásgeirssons *337°*. Ingólfsson är en av Islands mest framgångsrika kompositörer med många års studier för Grisey bakom sig och beställningverk till bland annat Ardittikvartetten. Men *Opna* (skriven redan 1991) är inte något spektralistiskt verk, snarare en lustfylld undersökning av klanglinjer som stundtals får en nästan jazzig skiftning i sina rätt så tvära rytmiska kast. Det låter lekfullt och enkelt, men man förstår att det vilar på en ganska komplex kompositionsmetod. Som om man skulle öppna en bok på mitten har han komponerat mittpartiet först, vilket sedan fungerat som ett slags kombinatorisk modell som bestämmer hur kompositionen utvecklar sig mot öppning och slut. Att på detta sätt öppna stycket från mitten får det att liksom »födas» gång på gång utan någon märkbar upprepning. Det svänger på ett lika märkligt som intressant sätt.

I Ásgeirssons *337°* hörs en klangvärld som jag tycker har tydligt släktskap med dagens reduktionistiska improvisationsmusik, som till exempel i Ingar Zachs slagverk eller Franz Hautzingers atmosfäriska kvartstonstrumpet. Jag tror inte att affiniteten är avsiktlig, men det är intressant hur helt olika ingångar i musiken kan landa i så likartade uttryck. *337°* (titeln är egentligen ett opusnummer där kompositören räknar nedåt från 360 mot 0!) är ett verk med en öppen struktur som till viss del bygger på slump och elektronisk involvering. Guttmann och Vilhjalmsson spelar dämpat

efter partiturets instruktioner, varpå Ásgeirsson spelar in och låter ett datorprogram interagera med ett eget förinspelat material. Resultatet är alls inte så rörigt som beskrivningen kan påskina. Tvärtom skapar de musikaliska händelserna en väldig rymd, ett glest regn av små oregelmässiga ljud där det är svårt att veta riktigt var någonstans som kompositionen äger rum. Det är originellt och vackert i all sin bräckliga och temporära existens.

Om man som jag inte har följt den isländska samtidsmusiken i hälarna precis, är denna utgåva ett utmärkt komplement till materialet som presenterades av ensemblen Njúton på *Roto con moto* (recenserad i Nutida Musik # 2 2008). *Dualism* ger ett övertygande intryck av ett vitalt musikaliskt tänkande som tycks leva gott på Island. Det är udda utan hävdelsebehov, originellt utan att vara långsökt. Kanske är det i just detta som jag hör det isländska i musiken.

Johan Redin